

Fågelobservationer vid Tåkern 2004

Anders Elf och Lars Gezelius

En tuvsnäppa blev ny art för Tåkern. Även sällsyntheter som ägretthäger, amerikansk kricka, småtärna, vitvingad tärna och sommargyllingar noterades. Bland häckfågeln kan nämnas att trastsångaren går mot nya höga nivåer.

Storlom *Gavia arctica*

En storlom sågs vid Glänås 12 juni (Tåkerns fältstation). Årligen görs fynd vid Tåkern men sommarfynd är ovanliga.

Smådopping *Tachybaptus ruficollis*

En smådopping sågs 1 och 26 september (Hasse Berglund, Oscar Haraldsson) samt 9 och 23 oktober vid Hov (Adam Bergner, Elis Ölvingsson, Johan Jensen, Axel Jensen). Ett ex fanns också vid Glänås 12 september (Lars Frölich). Sålunda endast höstobservationer detta år.

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Inventeringen av skäggdopping som återupptogs 1996 efter över 20 års uppehåll fortsatte för nionde året. Den största insatsen har gjorts på räkning av kullar under juni-juli och totalantalet skäggdoppingar under sommar och höst. I vissa områden med många doppingpar har antalet bon räknats. Totalt lokaliserades 119 par. Det är det högsta antalet som registrerats sedan räkningarna återupptogs 1996. Vid höstens simfågelräkningar noterades följande antal i mitten av månaden: augusti 182, september 102 och oktober 342. Oktobersiffran är nytt månadsrekord.

Svarthakedopping *Podiceps auritus*

Tre vårfynd: Lindön 24 april, Hov 9 maj och Glänås 16 maj (Anders Elf, Christer Kimgård, Konny Hörberg). Inget som tyder på häckning och notera att höstfynd saknas.

Gråhakedopping *Podiceps grisegena*

Ingen inventering av arten är genomförd så det kan endast konstateras att den häckar, dock inte i vilken omfattning.

Rördrom *Botaurus stellaris*

Den första dromen hördes 1 mars. Hela 51 hanar noterades under häcknings-säsongen (Ture Persson). När man studerar kartan med reviren fördelade kan man anta att populationen i det närmaste är mättad. Årets sista observation gjordes 9 oktober (Adam Bergner).

Ägretthäger *Egretta alba*

En ägretthäger rastade på Sjötuna 31 maj (Bengt Andersson, Christer Eriksson).

Knölsvan *Cygnus olor*

Beroende på väder och isförhållanden finns knölsvan noterad från samtliga årets månader. Cirka 100 kullar sågs i juni. Mer än 2000 ex fanns i sjön juli-dec med maxsiffran 2568 ex 12 september.

Mindre sångsvan *Cygnus columbianus*

Tillsammans med sångsvanar rastade som mest 20 ex av den mindre arten vid Kyleberg 2-6 april (Bengt Andersson m fl). En av de större flockar som noterats vid Tåkern. En sydsträckande fågel sågs vid Svälinge 19 november (Anders Elf)

FOTO: JOAKIM GUSTAFSSON

En adult fjällgås rastade under våren och två under hösten.

Sångsvan *Cygnus cygnus*

Största antalet under våren sågs vid Kyleberg med max 181 ex 27 mars. Enstaka sommarfynd av 1-2 ex, men fortfarande väntar vi på de första häckningsindikationerna. I samband med ett kalluftsinbrott 19.11 (jmf ovan) sträckte ca 250 ex mot S vid Svälänge.

Sädgås *Anser fabalis*

Vårens toppnotering blev blygsamma 3600 ex 20 mars. Även höststräcket var relativt svagt med maxsiffran 10270 ex 30 oktober. Av rasen *rossicus* sågs ett ex Svälänge 11 mars (Oscar Haraldsson), ett ex Holmen 27 mars samt två ex Strå 6 november (Lars Gezelius).

Spetsbergsgås *Anser brachyrhynchus*

Värfynd gjordes mellan 11 mars och 25 april.

Högsta antal var 31 ex 27 mars (Benny Ekberg). Under hösten gjordes maxnoteringen 30 oktober med 80 ex (Benny Ekberg).

Blåsgås *Anser albifrons*

Likt de senare åren talrikare under våren (max 34 ex 12 april) än under hösten (10 ex slutet av oktober).

Fjällgås *Anser erythropus*

En gammal fågel rastade under perioden 28 mars-12 april (Benny Ekberg, Bengt Andersson m fl) och minst två olika under hösten i september-oktober (Benny Ekberg, Jan-Eric Nordqvist). Samtliga var omärkta men torde ändå härröra från Fjällgåsprojektet.

Grågås *Anser anser*

640 kullar räknades på sjöns strandängar under våren. Årets höstmaximum inföll 25.9 (dvs sent) och innebar nytt Tåkernrekord; 14400 ex. Vårsträcket var betydligt blygsammare med som mest 2000 ex 27 mars.

Snögås *Anser caerulescens*

En fågel av vit fas sågs vid Hånger 25 mars (Ulrik Lohm) och en "blåsgås" noterades vid Sjötuna 21 juli.

Strippgås *Anser indicus*

Ett ex vid Herrestad k:a 19 mars (Erik Peurell) och en individ norr om Tåkern 1-15 augusti (Anders Elf).

Kanadagås *Branta canadensis*

Endast åtta kullar inräknades under våren (Lars Gezelius). Max antal rastare noterades 25 september med 4200 ex.

Prutgås *Branta bernicla*

Endast ett fynd av ett ex vid Kvarnstugan 20 maj som blev nytt tomtkruss (Erik Johansson).

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

Enstaka vitkindade noterades under tiden 8 april-7 juni, dock inga tecken på att något par skulle

FOTO:JOAKIMGUSTAFSSON

häcka. Höststräcket kulminerade i oktober med max 84 ex 30 oktober.

Röd Halsad gås *Branta ruficollis*

En fågel av denna art sågs vid Åsby resp Tovören 5 och 12 juni (Bengt Andersson, Anders Elf m fl). Då det konstaterades att den bar röd plastring är individen bedömd som fågelparksrymling. Sedan tidigare finns två fynd av förmodat vilda fåglar samt ett fynd av ett förrymt exemplar.

Gravand *Tadorna tadorna*

Fåglar sågs hela säsongen mars-oktober men oklart om några ungar kom fram runt Tåkern. Arten häckade dock med lyckat resultat vid reningsdammarna i Vadstena och Ödeshög.

Snatterand *Anas strepera*

Den häckande stammen bedömdes till 52 par (Lars Nilsson) en klar ökning från de två senaste åren då 32 resp 29 par setts. I slutet av maj fanns minst 80 hanar av arten i sjön. Rekorduppträdandet fortsatte och 17 oktober noterades imponerande 465 ex.

Amerikansk kricka *Anas carolinensis*

Det andra fyndet för Tåkern gjordes vid Sjötuna, där en hane rastade 14.5 (Joakim Gustafsson).

Årta *Anas querquedula*

12 revir på Tåkerns strandängar. Åren 1999 till 2003 har antalen varierat mellan 12-16 par. Beståndet är tillbaka på samma nivå som i slutet av 70-talet. Därefter noterades en ökning fram till kulmen 1990 då 40-45 par fanns. Efter det har beståndet alltså långsamt sjunkit till dagens nivå.

Skedand *Anas clypeata*

Av skedand noterades 18 revir. Har hållit sig ganska konstant med 16-20 par 1999-2003. Nämnas kan även 88 ex i Holmens kanal 21 juni (Janusz Stepniewski).

Tåkerns andra fynd av Amerikansk kricka..

Brunand *Aythya ferina*

27 juli bedömdes att det fanns minst 8000 brunänder i sjön! (Lars Gezelius). Under hösträkningarna noterades som mest 2900 i mitten av september. Arten är häckfågel i Tåkern men antalet par är osäkert.

Bergand *Aythya marila*

Två par sågs vid Sjötuna 14 maj (Joakim Gustafsson) och en hane där 16 maj (Erik Johnsson). 22 oktober sågs nio ex vid Glänås (Jörgen Pettersson).

Salskrake *Mergus albellus*

Ett sommarfynd av en hona vid Furåsa i juni (Christer Elderud) samt sju ex vid Hov 28 augusti (Benny Ekberg). 50 ex rastade 21 mars (Anders Elf).

Ejder *Somateria molissima*

25 ex sågs sträckande vid Furåsa 24 april (Ture Persson). Vid denna tid är arten regelbunden och ganska vanlig i Vättern men tåkernfynd är mycket ovanliga.

Röd glada *Milvus milvus*

En röd glada sågs vid Kvarnstugan 28 maj (Lars Gezelius).

Kungsörn *Aquila chrysaetos*

En ung kungsörn sågs vid sjön under december 2003 - mars 2004 (fl. obs.). 24 oktober sågs också en adult kungsörn (Henrik Lerner).

Havsörn *Haliaeetus albicilla*

15 havsörnar höll till vid sjön 3 januari då det var finfin skridskois (Bengt Andersson, Lars Gezelius).

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

49 par höll revir, d.v.s. en stabil stam (Ture Persson).

Blå kärrhök *Circus cyaneus*

Minst tre övervintrande fåglar noterades jan-mars samt lika många som påbörjade övervintring i december. Ett sommarfynd av en hona Kolsbro 1 juni (Anders Elf).

Stenfalk *Falco columbarius*

Stenfalk observerades januari-maj. Dessutom finns en obs. från Åsberga 9 juni (Anders Elf).

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

En till två pilgrimsfalkar observerades vid minst 20 tillfällen under året (fl. obs.).

Tornfalk *Falco tinnunculus*

En tornfalk sågs vid sju tillfällen från januari till maj (fl. obs.).

Vaktel *Coturnix coturnix*

Spelade i maj-juli på ett flertal platser med totalt ca tio ex. Dessutom en häckning vid Åsberga, norr om sjön, där tre 1K-fåglar stöttes 6 september (Anders Elf).

Småfläckig sumphöna *Porzana porzana*

I maj fanns tio revirhävdande småfläckiga sumphönor runt sjön (Lars Nilsson, m fl.).

Kornknarr *Crex crex*

Ett ex. spelade vid Hedakärret 13 juni (Lars Gezelius) och ett ex spelade vid Stora Broby 7 juli (Dan Lindmark).

Sothöna *Fulica atra*

Under simfågelräkningen 17 oktober fanns 4730 ex i sjön, vilket blev den högsta siffran för året.

Järpe *Bonasa bonasia*

En järpe stöttes på Svanshals udde 30 mars (Bengt Arhall). 3:e fyndet vid sjön.

Trana *Grus grus*

Ca 14 par häckade runt sjön (Lars Gezelius). Under våren blev det en rekordnotering med 3219 ex 3 april. Arten har nu legat stabilt på maxantal kring 3000 under de senaste höstarna. Ca 150 ex översomrade vid sjön. En tranunge ringmärktes vid Lövängsborg 1 juli. Den färgmärktes och kunde läsas av senare under hösten norr om sjön (Göran Lundin).

Skärfläcka *Avocetta recurvirostra*

Två ex. på Herrestads äng 21 april (Anders Elf).

Ljungpipare *Pluvialis apricaria*

Flockar med ljungpipare fanns på flera ställen under senhösten, som mest 600 ex vid Heda 20 oktober (Lars Nilsson).

Mindre strandpipare *Charadrius dubius*

Revirhävdande par noterades vid Sjötuna och på Tovören.

Tofsvipa *Vanellus vanellus*

På de 247 ha strandäng som inventerades hittades 87 par tofsvipa (Lars Nilsson). Detta är en liten återhämtning från fjolårets 67, men betydligt lägre än 2002 och 2001 med 120 resp. 115 par.

Kustsnäppa *Calidris canutus*

Kustsnäppor rastade vid Sjötuna under

FOTO: EDGARS DZENIS

Tåkern besöks i allt större utstäckning av tranor både vår och höst.

sensommaren, högsta notering 10 ex den 21 juli (Magnus Swenson, Bengt Andersson, Christer Eriksson). Arten sågs också vid Kolsbro 16 september, två ex (Anders Elf).

Sandlöpare *Calidris alba*

Årets enda sandlöpare rastade vid Sjötuna 25 augusti (Joakim Gustafsson, Claes Nilsson).

Tuvsnäppa *Calidris melanotos*

Vid Tovören sågs en tuvsnäppa 30 maj, ny Tåkernart! (Lars Gezelius, Karl-Martin Axelsson).

Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

Under sensommaren rastade spovsnäppor regelbundet vid sjön, som mest 20 ex vid Sjötuna 21 juli (Magnus Swenson, Bengt Andersson, Christer Eriksson).

Kärrensäppa *Calidris alpina*

En intressant observation av kärrensäppa gjordes den 25 juni då ett ex spelade vid Tovören (Bengt Andersson).

Mosnäppa *Calidris temminckii*

I mitten av maj rastade många mosnäppor vid sjön, bl a 15 ex vid Sjötuna den 15:e (Joakim Gustafsson) och dagen efter samma antal vid Hov (Erik Johnsson).

Småsnäppa *Calidris minuta*

Högsta noteringen blev 21 ex den 28 augusti vid Sjötuna (Ruben Brage, Lars Gezelius).

Myrsnäppa *Limicola falcinellus*

Hela fem myrsnäppor sågs vid Sjötuna 30 maj (Jan Henriksson, Magnus Swenson) och två ex dagen därpå (Bengt Andersson, Christer Eriksson).

Dubbelbeckasin *Gallinago media*

Årets enda notering av dubbelbeckasin gjordes vid Tovören där ett ex spelade 25 juni (Bengt Andersson).

Rödspov *Limosa limosa*

En rödspov fanns på Herrestads äng 21 april (Benny Ekberg) och vid Sjötuna 18 och 19 maj (Erik Johnsson).

Sträckande myrspovar.

Dvärgmåsar *Larus minutus*

Den första dvärgmåsen dök upp 2 maj. Antalet ökade till åtta 11 maj. Ett par gick till häckning på en av de restaurerade örarna vid Glänåstornet. Ruvningen avbröts och nytt bobygge ägde rum under andra halvan av juni men ledde inte till någon ungpåproduktion. Sista observationen på lokalen var ett ex 18 juli och ett ex sågs 29 juli vid Sjötuna.

Skrattmåsar *Larus ridibundus*

610 par gick till häckning i sjön och 230 ungar bedöms ha blivit flygga (Lars Gezelius).

Skräntärnar *Sterna caspia*

Sju skräntärnar sågs vid Tovören 30 maj (Lars Gezelius, Karl-Martin Axelsson), medan högsta sensommarnoteringen blev 36 ex vid Sjötuna 26 juli (Benny Ekberg).

Fisktärnar *Sterna hirundo*

135 par häckade i Tåkern, vilket är över medeltalet för åren 94-03 som är 110 par. Populationen i Tåkern uppvisar en stor variation i antal med relativt snabba svängningar. En tredjedel av paren häckade på konstgjorda flottar. Uppskattningsvis kom ca 120 ungar på vingarna vid sjön detta år (Lars Gezelius).

Småtärnar *Sterna albifrons*

Minnesvärda 30 maj bjöd inte bara på tuvsnäppa, en småtärna siktades då också vid Tovören (Lars Gezelius, Karl-Martin Axelsson).

Svarttärnar *Chlidonias niger*

Högsta noteringen för svarttärnar blev 10 ex vid Renstad Yttre 2 juni (Christer Elderud). Fyra-fem fåglar sågs sedan på olika ställen i sjön utan att någon häckningsplats hittades. Troligen

lyckades i alla fall en häckning eftersom en adult fågel sågs mata två flygga ungar vid Sjötuna 21 juli (Magnus Swenson, Bengt Andersson, Christer Eriksson).

Vitvingad tärna *Chlidonias leucopterus*

En fågel upptäcktes vid Renstad Yttre 11 juni (Lars Gezelius, Janusz Stepniewski) och sågs där också dagen efter (Janusz Stepniewski).

Turkduva *Streptopelia turtur*

Den enda officiella noteringen är från Glänås gård, två ex 11 september (Georg Andersson).

Jorduggla *Asio flammeus*

Fem observationer har rapporterats, den första 18 april vid Isberga (Bengt Andersson) och den sista 4 december vid Svälinge (Anders Elf). Inga indikationer på häckning.

Berguv *Bubo bubo*

Vid Svanshals udde observerades en berguv 17 oktober (Martin Larsson, Ola Wik).

Nattskärra *Caprimulgus europaeus*

Ett ex. hördes, liksom tidigare år, spela vid Dags Mosse från slutet av maj.

Kungsfiskare *Alcedo atthis*

Enstaka kungsfiskare sågs dels vid Glänåstornet 4 augusti (Jan Wernerman) och dels vid Bankudden 21 augusti (Tony Håkansson).

Göktyta *Jynx torquilla*

Årets enda obsar är ett ex Åsberga 16 april (Anders Elf) och ett ex Väversundamaden 22 maj (Tåkerns Fältstation).

Mindre hackspett *Dendrocopos minor*

Observerades endast vid tre tillfällen under våren (i april) vid Kvarnstugan och Glänås.

Ängsplärka *Anthus pratensis*

Tre revirhävande konstaterades på strandängarna under årets inventeringar (Lars Nilsson). Arten ligger fortfarande på en låg nivå.

Rödstrupig piplärka *Anthus cervinus*

Ett vårfynd vid Sjötuna 14 maj (Joakim Gustafsson) och tre höstfynd i september; ett ex Hov den 11:e (Georg Andersson), ett ex Österkullen den 15:e (Lennart Cronholm) och ett ex vid Åsberga den 30:e (Anders Elf).

Gulärta *Motacilla flava*

23 par häckade på strandängarna runt sjön (Lars Nilsson). Det är ungefär som 2003 då 20 par återfanns men en ökning från 2001 och -02, då sju par konstaterades.

Forsärta *Motacilla cinerea*

En hane sågs på Bankängen 29 mars (Lars Gezelius) och ett ex fanns vid Glänås 25 juli (Bengt Andersson)

Blåhake *Luscinia svecica*

En blåhake hittades vid Stocklycke, Omberg 7 maj (Lars Gezelius), en vid Svanshals äng 17 maj (Erik Johnsson), en adult hona ringmärktes i Renstadvassen 5 september och slutligen sågs ett ex vid Svälinge 20 september (Anders Elf)

Svart rödstjärt *Phoenicurus ochruros*

Arten konstaterades återigen häcka i Ödeshögs tätort (Gebbe Björkman).

Ringtrast *Turdus torquatus*

Årets enda fåglar observerades den 15 april, ett par vid Heda (Joakim Gustafsson) och en hane vid Isberga (Joakim Gustafsson).

Gräshoppsångare *Locustella naevia*

Ett tiotal gräshoppsångare har rapporterats: från sydvästra delen av sjön (ca 6 ex), St Broby (3 ex) och Furåsa (1 ex).

Vassångare *Locustella luscinioides*

Häckade troligen i sjön då hela fyra årsungar ringmärktes vid Renstad kanal i juli. Under vår och försommar noterades fem stationära vassångare; vid Lövängsborg, Renstad kanal

(sjöng även första veckan i augusti), Hov och Hånger (2 ex).

Kärrsångare *Acrocephalus palustris*

Arten har varit normalvanlig, vilket bl.a. innebär att nio sjungande fåglar räknats in söder och sydväst om sjön.

Rörsångare *Acrocephalus scirpaceus*

En sen rörsångare ringmärktes i Renstadvassen 16 oktober (Lars Gezelius).

Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus*

Årets inventering slutade på 204 sjungande hanar, vilket är det högsta antalet vid Tåkern någonsin. Populationen visar fortfarande en stigande trend och i år tog den ytterligare ett litet "kliv" uppåt.

Gransångare *Phylloscopus collybita*

En sjungande gransångare hördes på Hångerlandet 27 juni (Karl-Martin Axelsson). Ett sent ex sågs också vid Renstad kanal 7 november (Lars Gezelius).

Mindre flugsnappare *Ficedula parva*

Förutom på Omberg har mindre flugsnappare observerats vid Kvarnstugan den 20 - 31 maj, en hane (Erik Johnsson).

Skäggmes *Panurus biarmicus*

Under vintern var det gott om skäggmesar i vassarna. Under skridskoturer i januari sågs flockar bl a vid Svälinge, Hygnestad och Holmen (fem flockar)(Lars Gezelius). 373 ex fångades detta år vid den standardiserade ringmärkningen vid Renstad kanal. Det är en fortsatt ökning från de tre föregående höstarna. Mellan 1993 och -94 skedde en kraftig minskning och därefter har populationen legat på en lägre nivå och fluktuerat. Medelfångsten 1994-2003 är 29 fåglar per 100 nättimmar så årets antal på 55 ligger klart över genomsnittet.

Pungmes *Remiz pendulinus*

Totalt hittades elva bon, vilket är det lägsta antalet sedan 1990. (Ruben Brage & Karl-Martin Axelsson 2004).

Sommargylling *Oriolus oriolus*

Arten, som knappt observeras årligen, sågs och hördes vid flera tillfällen: 6 juni sjungande Kvarnstugan (Lars Gezelius, Bengt Andersson), 22 juni sjungande Väversunda (Janusz Stepniewski), 23 och 26 juni sjungande Kvarnstugan (Lars Gezelius, Janusz Stepniewski), 12 juli Holmens gård (Tåkerns Fältstation); vid alla tillfällen en (och samma ?) fågel.

Vinterhämling *Carduelis flavirostris*

12 ex Åsberga 30 november (Anders Elf), ett ex Svälinge 8 april (Georg Andersson) och fem ex Svälinge 1 april (Anders Elf)

Tallbit *Pinicola enucleator*

I slutet av november och i december observerades flera tallbitar på Omberg, som mest 15 ex vid Hjässatorget 24 november (Kjell Carlsson) och 10 ex vid Örnslid 28 november (Benny Ekberg).

Rosenfink *Carpodacus erythrinus*

Endast tre fynd är rapporterade. De gjordes från 23 maj till 5 juni.

Lappsparr *Calcarius lapponicus*

Noterades endast vid två tillfällen: ett ex vid Åsberga 6 september (Anders Elf) och ett ex på Herrestads äng 28 september (Oscar Haraldsson).

Anders Elf,

Svälinge
592 92 VADSTENA

Lars Gezelius,

Hornstäve, Fridensborg
590 76 Vreta Kloster

